

MACEDÒNIA DEL NORD I L'AMPLIACIÓ INCOMPLETA DE LA UE

Pol Bargués, investigador principal, CIDOB

776

OCTUBRE
2023

CIDOB **50**
years
BARCELONA
CENTRE FOR
INTERNATIONAL
AFFAIRS

Als Balcans Occidentals cada vegada són menys els que confien que l'anhelada adhesió a la Unió Europea sigui una realitat abans del 2030. L'etern ajornament de l'ampliació revela més informació sobre la UE que sobre els països candidats en qüestió. Macedònia del Nord, que el 2005 va ser el primer a guanyar-se l'estatus de candidat entre els països dels Balcans Occidentals, és un exemple clar de com les agendes internes dels estats membres acaben interferint en el procés d'ampliació.

En el **discurs** sobre l'estat de la Unió del 13 de setembre, la presidenta de la Comissió Europea, Ursula von der Leyen, va ser rotunda: “El futur dels Balcans Occidentals és a la nostra Unió”. De fet, des de la seva presa de possessió el 2019, el seu compromís amb l'ampliació ha estat superior al del seu predecessor, Jean-Claude Juncker, que va **paralitzar** el procés a l'inici de la seva arribada a l'executiu comunitari. Tot i això, malgrat que avui els mandataris europeus projecten una Europa “de 30+”, la realitat és que, des de l'entrada de Croàcia el 2013, la UE no ha sumat nous membres. Els motius oficials que es donen són diversos, encara que gairebé sempre s'apunta als problemes que presenten els països candidats en matèria de democràcia, funcionament institucional o estat de dret, i a les tensions regionals històriques que arrosseguen. Durant la visita a CIDOB del 14 de setembre del 2023, el vicepresident de la Comissió Europea, **Margaritis Schinas**, va insistir: “Europa s'ampliarà. No és una pregunta, és una certesa”. Però tot seguit, parafrasejant Winston Churchill, **recordava que** “els Balcans produeixen més història de la que els europeus podem consumir”. Tot i que la Comissió es mostra convençuda que els Balcans Occidentals s'acabaran integrant a la Unió, la seva mirada, però, segueix tacada d'estereotips i menyspreu. Les prioritats de Brussel·les són unes altres i, en aquests moments, el debat sobre la futura ampliació se centra sobretot en **Ucraïna i Moldàvia**. Des dels Balcans Occidentals, la visió sobre l'ampliació és generalment pessimista. Macedònia del Nord, per exemple, és candidata a la UE des del 2005. El 2009, la Comissió Europea va recomanar l'obertura de les negociacions d'adhesió, encara que estaven condicionades a resoldre primer el conflicte que els macedonis mantenien amb Grècia, el seu veí, sobre el nom oficial del país. El juny de 2018, l'aleshores primer ministre grec, Alexis Tsipras, i el seu homòleg macedoni, Zoran Zaev, van arribar a un **acord** per reanomenar el país com a “República de Macedònia del Nord” i així evitar que, en un futur, els macedonis poguessin

reclamar part del territori de Grècia. El canvi de nom oficial requeria, a més a més, una modificació de la constitució i la seva aprovació per dues terceres parts del *Sobranie*, el Parlament.

Tot i això, els problemes de Macedònia del Nord per entrar a la UE no van acabar després de l'acord amb Grècia. El 2019, Alemanya i França van demanar ajornar l'obertura de les negociacions. El 2020 va ser Bulgària, el seu altre veí, qui va vetar-ho, a raó de les tensions sobre identitat nacional i llengua entre tots dos països. Bulgària va aixecar el veto el 2022 però encara exigeix a Macedònia del Nord reconèixer que tant la seva llengua com la seva identitat nacional tenen origen búlgar i que explícitament la protecció de la minoria búlgara a la constitució (mentre Bulgària, per la seva part, no reconeix l'existència d'una minoria macedònia al seu país). Per complir amb les exigències búlgares, que molts macedonis consideren **ofensives**, s'haurà de fer un altre canvi a la constitució que requereix també un acord ampli al Parlament (dues terceres parts).

A Macedònia del Nord s'ha instal·lat la desconfiança. Polítics i analistes dirigeixen la mirada als estats membres i a les diferents reticències a ampliar el club comunitari com a factor principal d'aquest procés tan travat.

“Les negociacions d'adhesió s'han convertit en un procés per satisfer els països europeus veïns”, va criticar un oficial del govern de Skopje en el **diàleg entre think tanks** de Macedònia del Nord i Espanya que es va celebrar el 4 i 5 de juny del 2023. La por que tenen els macedonis és que, com ja va passar després de l'acord amb Grècia, encara que solucionin les diferències amb Bulgària i aconseguixin aprovar el nou **canvi constitucional**, no hi ha garanties que la UE acceleri el procés. En una **entrevista** recent, Bukhar Osmani, ministre d'exterior de Macedònia del Nord, es va queixar que els macedonis segueixen fent concessions però no hi ha compromisos ni resultats fermes per part de la UE. Al contrari que en els cercles oficials de Brussel·les, en què es posa l'èmfasi en les reformes necessàries dels països candidats, els macedonis entenen que el procés d'adhesió té poc a veure amb les reformes que facin.

A Macedònia del Nord s'ha instal·lat la desconfiança. Polítics i analistes dirigeixen la mirada als estats membres i a les diferents reticències a ampliar el club comunitari com a factor principal d'aquest procés tan travat. Aquesta va ser una de les principals conclusions del **diàleg entre think tanks** del 4 i 5 de juny. “La credibilitat i legitimitat de la UE s'està deteriorant entre els macedonis”, va assegurar una investigadora de l'**Institut Prespa**.

Macedònia es va independitzar de Iugoslàvia el 1991 i va entrar a formar part de les Nacions Unides el 1993 sota el nom provisional d'“Antiga República Iugoslava de Macedònia”. És un país petit, sense litoral, de només dos milions d'habitants, i amb una política exterior dependent de Brussel·les i Washington. Va estar a punt de l'abisme els primers mesos del 2001, amb el conflicte armat que va enfrontar les forces separatistes de la minoria

albanesa amb les forces de seguretat de l'Estat. El conflicte, però, es va frenar a temps amb la intervenció internacional de l'OTAN i la UE, i es va signar l'acord de pau d'Ohrid. Des de llavors, Macedònia del Nord ha estat eminentment pacífica. Les tensions entre macedonis i albanesos s'han resolt amb pactes entre partits i coalicions de govern. I les manifestacions del 2015 en contra del govern –turbulentes, però pacífiques– van acabar amb la dimissió i posterior condemna per tràfic d'influències del fins aleshores primer ministre, Nikola Gruevski. La possibilitat d'una integració europea i el seu ingrés a l'OTAN, el març del 2022, sempre han servit de bàlsam per resoldre diferències internes. La classe política assumeix que la viabilitat de l'Estat depèn de l'entrada al projecte europeu. No obstant això, creix el recel envers la UE entre la gent, alhora que també prenen força les tesis nacionalistes i euroescèptiques. Macedònia del Nord, com els altres països dels Balcans Occidentals, vol una determinació més gran per part de la UE, que els estats membres no estan disposats a oferir.

Després de tants anys de dilació, sembla que la Unió Europea ha acceptat el cost d'uns Balcans Occidentals frustrats, inestables i inclinats a buscar suports fora de la UE, molt més que el desafiament d'imaginar aquests països com a nous estats membres, sobirans, capaços de dissentir i disputar l'hegemonia de la Unió. Quan països com Hongria, Polònia o ara Eslovàquia viren cap a postulats euroescèptics o fins i tot prorussos i desestabilitzen la Unió des de dins, omplen de raons els que dubten de l'ampliació. La Unió de 30+, com va dir el president del Consell Europeu, Charles Michel, no serà una realitat almenys fins al 2030.